До

Членовете на научното жури за защита на дисертационен труд

СТАНОВИЩЕ

от д-р Боряна Богданова Мусева

доцент по международно частно право в

Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

като:

член на научно жури за публична защита на дисертационния труд на

Пламена Борисова Караиванова – Кобурова

на тема:

„Взаимност и реторсия в международното частно право“

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Международно частно право“

Уважаеми членове на научното жури,

I. Кратко представяне на докторанта и на неговия труд

Пламена Борисова Караиванова – Кобурова е родена на 1.12.1978 г. в Стара Загора. Тя е задочен докторант по Международно частно право към Института за държавата и правото при БА. Тя е магистър по право и магистър по международни отношения на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. От 2003 година до сега работи в Министерството на отбраната като към настоящия момент е държавен експерт.

Научен ръководител на г-жа Караиванова – Кобурова е проф. д.ю.н. Цветана Каменова. По темата на дисертационния труд докторантката има четири публикации, една от които е на английски език и е публикувана в чужбина. Обемът на труда е 212 страници. Той се състои от увод, три глави, заключение. Към него има приложена библиография, която включва сериозен списък с използвана литература на кирилица и латиница. Бележките под

линия са 262 на брой. Цитиранията са коректни. Приложена е надлежно подписана декларация за оригиналност. Авторефератът представя дисертационния труд адекватно и отразява неговите основни научни и научно-приложни приноси.

II. Оценка на научните и научноприложи резултати и приноси на дисертационния труд

Представеният за защита дисертационен труд е посветен на класическите институти от общата част на международното частно право взаимност и реторсия. Заглавието е избрано по начин, който акцентира върху проявлението на взаимността и реторсията в международното частно право. В корпуса на работата обаче се установява, че тези два института са разгледани в много по-широк, интердисциплинарен контекст, който включва и международните отношения, и международното публично право. До момента в българската правно литература липсва подобно интердисциплинарно монографично изследване по въпросите на взаимността и реторсията. Значимостта на темата в контекста, в който се поставя и разглежда, е съществена – обстоятелство, което се доказва от анализирането на актове (напр. т. нар. „енергиен пакет“ или наложеното икономическо ембарго на Русия), изключително актуални и ключови за съвременните международни политически и икономически отношения. Изследването представлява интерес за теорията и практиката.

Избраната от г-жа Караиванова – Кобурова структура дава възможност за логичен, систематичен и пълен анализ на същността и съдържанието на взаимността и реторсията, включително с оглед връзката и взаимодействието между тези институти, тогава, когато те се ползват в международните отношения, международното публично и частно право. Докторантката показва едно много добро познаване на изследваната проблематика, като представя утвърдени възгледи на български и чуждестранни учени, излага и обосновава премерено своята позиция като демонстрира, че е способна да осъществява самостоятелни научни изследвания.

Глава първа е посветена на теоретичните и исторически аспекти на проблема за взаимността в международното право. Глава втора разглежда съвременните измерения на взаимността. Третата глава е най-кратка и носи семплото заглавие „Взаимност и реторсия“.

В труда г-жа Караиванова – Кобурова представя утвърдени преди всичко в чужбина теории от международните отношения и международното публично право. Когато взаимността и реторисията се разглеждат през призмата на международното частно право, докторантката анализира действащото в България право и трудове на доайени на българското международно частно право като например на проф. Владимир Кутиков. Г-жа Караиванова – Кобурова отделя внимание и на чужди законодателни, изпълнителни и

доктринерни разрешения, от които извлича допълнителни аргументи в подкрепа на отстояваните от нея тези. Представена е и правна уредба от правото на ЕС.

Основните научни приноси на дисертационния труд по-конкретно са:

1. Интердисциплинарно разглеждане на института на взаимността и реторсията в контекста на международните отношения, международното публично право и, на фокус, в областта на международното частно право. По този начин по-добре може да бъде разбрана същността на институтите, тяхното историческо развитие и защитаваните от тях интереси;
2. Исторически анализ на използването на взаимността със специален акцент върху променящата му се роля и значение в общуването между държавите. Благодарение на тази част от изследването става ясно, защо този институт се появява при регулиране на отношенията между субектите на частното право и защо също така е добре това да се случва все по-рядко;
3. Подробно представяне на положителните и отрицателни страни на различните видове взаимност в международното частно право, включително като механизъм за промяна на чуждестранното право или за постигане на по-благоприятни резултати при преговори;
4. Подробен и критичен анализ на чл. 47 КМЧП;
5. Представяне на ролята и значението на взаимността и реторсията в актуалната дипломатическа практика;
6. Представяне на актуални примери за ползване на взаимност и реторсия, пречупени през призмата на теоретичен и приложен анализ.

III. Критични бележки и препоръки

Като към всеки продукт на човешки труд и към представената дисертация могат да бъдат направени някои бележки и препоръки:

1. Би било уместно заглавието в по-голяма степен да отговаря на съдържанието на дисертацията. От начина на формулирането му се оставя с очакване, че трудът основно ще задълбочи теоретичните постановки, зададени от проф. Кутиков, и ще ги изпълни с множество, актуални гледни точки и примери. На практика, основният принос е интердисциплинарният анализ, който при така формулираното заглавие по-скоро е приятна изненада;
2. Считам, че в работата много повече внимание се отделя на взаимността за сметка на реторсията. Освен това, в първа и втора глава читателят остава с впечатление, че докторантката третира реторсията като отрицателна взаимност (вж. края на ст. 17 и началото на стр. 18). В третата глава отношението към двата института се изяснява. Това е малко късен момент. Според мен би било по-добре, ако в първата глава

имаше специална точка, посветена именно на разликата между взаимността и реторсията. А първата (теоретична) глава е само за взаимността.

3. Не споделям имащото по-скоро характер на лозунг твърдение в заключението (стр. 211) и в справката за приноси, която го възпроизвежда почти дословно (предпоследна страница), че днес все по-често се говори за „нарастващо значение на ролята на държавите в областта на международното частно право“. Считам, че актуална е по-скоро обратната тенденция, при която на субектите на частното право се предоставя все повече и повече свобода (напр. разширяването на приложното поле на автономията на волята), а държавата отстъпва дори и от основни свои бастиони, каквито са нарочните процедури за признаване и допускане до изпълнение на чуждестранни съдебни решения (особено актуален пример – Регламент (ЕС) № 1215/2012).

Изброените критични бележки и препоръки не променят цялостното положително впечатление от дисертационния труд.

IV. Заключение

Дисертационният труд на г-жа Караиванова – Кобурова показва, че тя има задълбочени теоретични познания в материята на международните отношения, на международно публично право и специално в областта на международното частно право. Докторантката демонстрира, че може да работи с големи масиви от информация, от които е в състояние да извлече релевантни научни позиции и дискусии, по повод на които да конструира и собствената си позиция. Изложението е представено в логична последователност, като много точно е намерен балансът между детайла и генералната идея. Дисертацията носи белезите на внимателно осмислен, задълбочен и прецизно изработен труд.

В заключение, имайки предвид изложените по-горе съображения, изразявам положителната си оценка, че представеният за защита дисертационен труд на тема: „Взаимност и реторсия в международното частно право“ отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ за получаване на образователната и научна степен „доктор“, поради което предлагам да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Международно частно право“ на Пламена Борисова Караиванова – Кобурова – задочен докторант на Института за държавата и правото при БАН.

София, 08.12.2015 **Член на научното жури**: _____

(доц. д-р Боряна Мусева)